

קבלה וחסידות · ט"ו בשבט

ט"ו בשבט

מאת הרב יוסף ביטון שליט"א

ראש השנה לאילן על פי הנגלה, הקבלה והחסידות: האדם עץ השדה, תיקון האכילה, סדר המקובלים והתפילה על האתרוג. ובסופו סדר ט"ו בשבט המלא של רבנו הבן איש חי.

חמשה עשר בשבט נראה בעיני רבים כחג של טבע, יום של פירות ושל נטיעות. אבל המשנה קוראת לו "ראש השנה", ובעלי הסוד והחסידות גילו שבתוכו גנוז תיקון גדול: תיקון האכילה, תיקון הלב ותיקון האדם, שנמשל לעץ השדה. במאמר זה נלך אחר המקורות, מן המשנה והגמרא ועד ספרי הקבלה והחסידות, ובסופו נביא את סדר ט"ו בשבט כפי שתיקן אותו רבנו יוסף חיים מבגדאד, בעל הבן איש חי. ראו גם באתר: זאת חנוכה, ושאר המאמרים על המועדים.

ראש השנה לאילן

כך שנינו במשנה: "באחד בשבט, ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, בחמשה עשר בו" (משנה ראש השנה א, א). והלכה כבית הלל.

והגמרא מבארת את הטעם: "מאי טעמא, אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: הואיל ויצאו רוב גשמי שנה" (ראש השנה יד, א). עד חמשה עשר בשבט ירדו רוב הגשמים, השרף עולה באילנות והפירות מתחילים לחנוט. מכאן ואילך פירות האילן נמנים לשנה חדשה לעניין מעשרות.

ואף שעיקר הדין הוא לעניין מעשר, נהגו בו ישראל שמחה. בשולחן ערוך נפסק: "נהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו באב ולא בט"ו בשבט" (שולחן ערוך אורח חיים קלא, ו). וכתב המגן אברהם שם: "ונוהגין האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות" (מגן אברהם קלא, טז).

שליש השנה: הלב שנשלם

בעל שם משמואל מסוכטשוב מבאר שכל דבר בעולם עובר שליש מזמנו עד שהוא עומד על מלואו, וכך גם השנה. מתשרי ועד שבט עובר שליש השנה, ובו "יוצאין רוב גשמי השנה ועולה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטין מעתה, ובודאי כמו בגשמיות כן הוא ברוחניות, שחיים חדשים שאדם משיג בתשרי נתאחד באדם לאט לאט", עד שבחודש שבט הוא עומד על מלואו (שם משמואל, בשלח, חמשה עשר בשבט).

ובמאמר אחר הוא שואל: ראש השנה לאילן הוא עניין טבעי של גשמים ושרף, ואין בו נס ולא מצוה, ומפני מה אין אומרים בו תחנון. ומבאר שכשם שהגשם מצמיח את הפירות, כך ההארה האלוקית שניתנת בלב האדם בימים הנוראים מצמיחה בו פירות. "וכשהגיע שליש השנה כבר נשלם בחי' הלב שבאדם... והיא כדמיון שרף שעלה באילנות שהפירות חונטין מעתה". ומסיים: "ולפי האמור יובן היטב ענין ט"ו בשבט שאין אומרים בו תחנון, שהוא באמת זמן שמחה לישראל הרוצין לעבוד את ה' בבחי' לב" (שם משמואל שם, מאמר אחר).

ומכאן ביאורו למחלוקת בית שמאי ובית הלל. בית שמאי, שמדתם מדת הדין, מונים מראש השנה, שבו צדיקים נכתבים ונחתמים לחיים, ולכן שליש השנה נשלם באחד בשבט. בית הלל, שמדתם חסד, מונים מחג הסוכות, "יום ראשון של סוכות חסד שבחסד", ולכן אצלם נשלם שליש השנה בחמשה עשר בשבט. ומאחר שהלכה כבית הלל, ט"ו בשבט הוא יום של חסד.

"לאילן" בלשון יחיד

המשנה מונה את ראשי השנים בלשון רבים: לשנים, לשמיטין, ליובלות. ורק כאן נאמר "לאילן" בלשון יחיד. בעלי הסוד דייקו בזה, וכתבו שהמילה "אילן" עולה בגימטריא צ"א, כמניין שני השמות הוי"ה ואדנ"י יחד. כך כתב בעל בני יששכר: "למה אמר התנא בלשון יחיד איל"ן, בגימ' הוי"ה אדנ"י, יחודא שלים" (בני יששכר, מאמרי חודש שבט, מאמר ב). וכן כתב בספר פרי עץ הדר, שרמזו חכמים "לאילנא קדישא, אילנא דחיי... שכן אילן בגי' יאהדונה"י".

והחשבון עולה בדיוק: אילן עולה 91, הוי"ה עולה 26 ואדנ"י עולה 65, ויחד 91.

בעל שם משמואל מבאר את עומק הרמז. האילן עומד בין הארץ ובין הפרי ומחבר ביניהם, "ויש בו כח המחבר... אילן גימטריא צ"א כמספר שני השמות הוי' ואד', אשר שמים וארץ מתיחסים אליהם, והוא חיבור שמים וארץ".

ולכן נמשל בו האדם, כמו שנאמר "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, יט), "כי צורת האדם הוא לחבר העליונים ותחתונים, באשר יש בו נשמה מהעליונים וגוף נושא הנשמה מהתחתונים". ופירותיו של האדם הם המצוות, כמו שדרשו חז"ל: "מאי פירות, מצות" (שם משמואל שם).

האדם עץ השדה

בעל פרי צדיק, רבי צדוק הכהן מלובלין, מביא את דברי הזוהר הקדוש: "ואין עץ אלא תורה דכתוב עץ חיים וגו' ואין תורה אלא קב"ה, ר"א אמר אין עץ אלא קב"ה דכ' כי האדם עץ השדה" (פרי צדיק, ט"ו בשבט ב). ומבאר שהקדוש ברוך הוא נקרא האילן, ונשמות ישראל הן פירותיו, כמו שכתוב בזוהר על הפסוק "ופריו מתוק לחכי": "אלין נשמתהון דצדיקיא דכלהו איבא דעובדוי דקב"ה". ומכאן שיש בראש השנה לאילן עניין גם לנשמות ישראל, שהן הפירות של האילן העליון. ובאותו עניין כתב בעל בני יששכר שאין זה מקרה שראש השנה לאילנות חל בחודש שבט, שמזלו דלי: "מזל דל"י שהוא מזלן של ישראל והוא משועבד למים, זו תור"ה, ע"כ הוא ר"ה לאילנות כי האדם עץ השד" (בני יששכר שם). המים הם התורה, והאדם הוא העץ שיונק מהם.

תיקון האכילה

בספר יצירה נאמר שחודש שבט נברא באות צ', ושהמדה שנמסרה לו היא הלעיטה, כלומר האכילה. בעל פרי צדיק מבאר שבזה טמון סוד היום: "כבר אמרנו דחודש שבט נוצר באות צ' בלעיטה, היינו לתקן שורש הפגם שהיה באכילה, ושיהיה צדיק אוכל לשובע נפשו" (פרי צדיק, ט"ו בשבט ג). החטא הראשון בעולם היה באכילה מפרי העץ. ובתחילת הבריאה, כותב שם בעל פרי צדיק, היה מזונו של אדם הראשון מפירות האילן בלבד, "כמה שנאמר מכל עץ הגן אכל תאכל". ולכן "בשבט ראש השנה לאילן, שבו הזמן לתקן שיהיה האכילה כאכילת אדם הראשון קודם הקלקול שהיה רק מפרי עצי הגן, וזה טעם למנהג ישראל לטעום מכמה מיני פירות בט"ו בשבט". ובאותו מקום הוא כותב בכנות שהמנהג לאכול פירות "לא נזכר בקדמונים, רק בס' למהר"ם חאגיז, אבל מנהג ישראל תורה".

סדר המקובלים: ספר פרי עץ הדר

היסוד הקבלי של סדר ט"ו בשבט נמצא בספר פרי עץ הדר, שנדפס מתוך ספר חמדת ימים. שם נאמר: "יום ט"ו בשבט, אף כי הוא מימי השובבים, אין בו תענית, כי הוא ראש השנה לפירות האילן, ובתקון המעשה אשר יעשה היום על הפירות בו נעשה תקון צדיק חי העולמים".

ומוסיף שם: "ומנהג טוב להולכים בתמים להרבות בפירות בעצם היום הזה ולומר דברי שירות ותשבחות עליהן, כאשר הנהגתי לכל החברי' אשר עמדי. ועם כי בדברי כתבי הרב זל"ה לא נמצא מנהג זה, מ"מ לדעתי תקון נפלא הוא בנגלה ובנסת". כלומר, המחבר עצמו מעיד שהמנהג אינו מפורש בכתבי האר"י, ואף על פי כן הוא רואה בו תיקון נפלא.

וטעמו מבוסס על הירושלמי: "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל מה שראת עינו ולא אכל. רבי לעזר חשש להדא שמועתא, ומצמית ליה פריטין ואכיל בהון מכל מילה חדא בשתא" (ירושלמי קידושין ד, יב). רבי אלעזר היה חוסך פרוטות כדי לאכול מכל מין פעם אחת בשנה. ומבאר בפרי עץ הדר שבכל פרי שורה כוח רוחני, וכשאדם מברך עליו בכוונה, "גורם להמשיך שפע עליון ע"י כח הברכות, והשר הממונה על אותו הפרי הוא מתמלא משפע זה כדי לגדל הפרי שנית". ולכן "יאותה לנו בעצם היום הזה לאכול כל מיני פירות ולברך עליהן בכוונה זו, כי חביבה מצוה בשעתה".

עוד מביא שם בשם מהרח"ו חלוקה של שלושים מיני פירות לשלושה עולמות:

פירות שנאכלים כולם, בלי קליפה מבחוץ ובלי גרעין מבפנים, כנגד עולם הבריאה, שהם רחוקים מן הטומאה וקרובים לאצילות. ובהם ענבים, תאנים, תפוחים, אתרוגים, לימונים, אגסים, חבושים ותותים.

פירות שנאכלים מבחוץ וגרעינם נזרק, כנגד עולם היצירה, שהוא ממוצע בין עולם הבריאה ובין עולם העשיה. ובהם זיתים ותמרים.

פירות שקליפתם נזרקת ותוכם נאכל, כנגד עולם העשיה, "שקליפת הפרי היא מחיצה בינו ובין עולם התמורות". ובהם רימונים, אגוזים, שקדים וערמונים.

ועוד כתב שם, שבזמן שהיום חל בתוך ימי השובבים, "בשפר התקון הלז... יוכל לתקון את פגם הברית", כי עיקר התיקון הוא בבחינת "צדיק עושה פרי".

התפילה על האתרוג

מנהג מיוחד יש ביום הזה: להתפלל שיזדמן לנו אתרוג כשר ומהודר לחג הסוכות. כתב בעל בני יששכר: "יש לרמז מה שקבלנו מרבותינו להתפלל בט"ו בשבט על אתרוג"ג כשר יפה ומהודר שיזמין הש"י בעת המצטרך למצוה, כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות... והנה תפלתו תעשה פירות. וזה שרמז התנא באומרו לשון יחיד לאיל", להורות על האילן המיוחד המבואר בתורה למצות "בני יששכר, מאמרי חודש שבט, מאמר ב).

וכך כתב גם רבנו הבן איש חי בפתיחת הסדר שלו, "וידוע הוא שיש קבלה אצל חכמי אשכנז ז"ל שצריך לבקש ביום ט"ו שבט בפרטות על האתרוג שיזדמן לישראל אתרוג טוב". ובהלכותיו הוא מספר על מנהג בגדאד: רוב הקהל לא היה אוכל אתרוג לפני סוכות, "ורק אוכלים אותו בט"ו בשבט שמביאים למכור, וגם אותם הקונים אתרוג לנענוע מצניעין אותו עד ט"ו בשבט ואוכלים אותו" (בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת ראה, יא). שם גם פסק שמי שאוכל את האתרוג שנטל בסוכות אינו מברך עליו שהחיינו, "מפני שכבר ברכו שהחיינו ביום טוב ראשון של סוכות בנטילת הלולב".

סדר ט"ו בשבט של רבנו הבן איש חי

רבנו יוסף חיים מבגדאד, בעל הבן איש חי, תיקן סדר לימוד ובקשה ליום ט"ו בשבט, והוא נדפס בספרו לשון חכמים (חלק א, סימן לו). וזו לשונו בפתיחה: "בט"ו בשבט ראש השנה לאילנות, על כן טוב ונכון לומר ביום ט"ו בשבט בשחרית פסוקים אלו ובקשה זו".

הסדר בנוי כך: פסוקי "תדשא הארץ" מבריאת העולם, חמש בקשות "אנא ה'" על ראש השנה לאילן, חמש בקשות "אל נא" שבהן נזכרים מיני הפירות, שלוש בקשות של "יהי רצון" על האתרוג, על נטילת הלולב ועל ברכת האילנות והגפנים, אחריהן שלושה פסוקים, ולבסוף הפיוט "אז ירנן עץ היערים", שכתב עליו "סימן אבר"ך י"ה", כפי שחתום בראשי הבתים. וזה הסדר כלשונו:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׁא הָאָרֶץ דְּשֵׁא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינֵהוּ אֲשֶׁר זָרְעוּבוּ עַל-הָאָרֶץ וַיְהִי-כֵן: וַתֹּצֵא הָאָרֶץ דְּשֵׁא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֵשֶׂה-פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּבוּ לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב:

אָנָּה יְהוָה הוֹשִׁיעָה-נָּא הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

אָנא יְהוָה הַצִּלִּיחָה־נָא הַיּוֹם הַזֶּה לְאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

אָנא יְהוָה הַרְוִיחָה־נָא הַיּוֹם הַזֶּה לְאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

אָנא יְהוָה הַטִּיבָה־נָא הַיּוֹם הַזֶּה לְאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

אָנא יְהוָה בָּרַךְ־נָא הַיּוֹם הַזֶּה לְאִילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

אֵל נָא, פָּצָה שָׁנָה זוֹ מִשְׁמִיר וְשִׁית, וּבָרַךְ עֵץ שָׁמֶן וְזֵית.

אֵל נָא, בְּמָטָר רֵוָה חֲרִבּוֹנֵי יִשְׁמִימוֹן, וּבָרַךְ גֶּפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן.

אֵל נָא, רוּמִם עֲצַת עוֹלָלֵי טְפוּחִים, וּבָרַךְ אֶגְזוֹ וְתָמָר וְתַפּוּחִים.

אֵל נָא, צִדְקָה מַעֲמָה בִּל יִפְסֹק, וּבָרַךְ חֲרוֹב וּקְרוּסְטָמֶל וְאַפְרִסִּק.

אֵל נָא, חֲלֵץ קַהֲלָה אֲשֶׁר אֵלֶיךָ תַעֲרֹג, וּבָרַךְ הַתּוֹת וְהָאֶגְזוֹ וְהָאֶתְרוֹג.

וַיְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּבָרַךְ כָּל אֵילָנוֹת הָאֶתְרוֹג לְהוֹצִיא פְרוּתֵיהֶם בְּעֵתָם, וַיּוֹצִיאוּ אֶתְרוּגִים טוֹבִים יָפִים וּמְהֻדָּרִים וְנִקְיִים מִכָּל מוּם. וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם חֲזוּזִית, וַיְהִיו שְׁלֵמִים וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם שׁוּם חֲסָרוֹן וְאַפְלוּ עֲקִיצַת קוֹץ, וַיְהִיו מְצוּיִים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲיֵינוּ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם, לְקַיֵּם בָּהֶם מִצְוַת נְטִילַת עֵם הַלּוּלָב בַּחֹג הַסִּכּוֹת שֶׁיָּבֵא עֲלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם כְּאֲשֶׁר צוּיָתָנוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עֲבָדְךָ וּלְקַחְתָּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ־עֵבֶת וְעֵרְבֵי־נָחַל.

וַיְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתַּעֲזָרְנוּ וְתַסִּיעֵנוּ לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ שֶׁל נְטִילַת לּוּלָב וְהַדָּס וְעֵרְבָה וְאֶתְרוֹג בְּתַקְנָה בְּזִמְנָה בַּחֹג הַסִּכּוֹת שֶׁיָּבֵא עֲלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְתַזְמִין לָנוּ אֶתְרוֹג יָפֶה וּמְהֻדָּר וְנִקְיִ וְשָׁלֵם וְכָשֶׁר כְּהִלְכָתוֹ.

וַיְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּבָרַךְ כָּל מִינֵי הָאֵילָנוֹת, וַיּוֹצִיאוּ פְרוּתֵיהֶם בְּרַבּוּי, שְׂמָנִים וְטוֹבִים. וְתְבָרַךְ אֶת הַגִּפְנִים, שֶׁיּוֹצִיאוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה, שְׂמָנִים וְטוֹבִים, כְּדֵי שִׁיחֶיהָ הַזֵּין הַיּוֹצֵא מֵהֶם מְצוֹי לָרֹב לְכָל עַמֵּה יִשְׂרָאֵל.

לָמַיּם בּוֹ מִצּוֹת קְדוֹשׁ וּמִצּוֹת הַבְּדִלָּה בְּשִׁבְתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים. וַיִּתְקַיֵּם בָּנוּ וּבְכָל־יִשְׂרָאֵל אַחֲינוּ מִקְרָא שְׁכָתוֹב לָךְ אֶכְל
בְּשִׁמְחָה לַחֲמֶה וּשְׁתֵּה בְּלֵב־טוֹב יִינֹה כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ: (ויאמר) בָּאתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כָּלָה אָרִיתִי מוֹרִי
עַם־בְּשָׁמִי אֶכְלֹתִי יַעֲרִי עַם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עַם־חֶלְבִי אֶכְלוּ רָעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים: יְהִיו לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי
לִפְנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

◆ שיר לט"ו בשבט סימן אבר"ך י"ה

אז ירנן עץ היערים. לפני אל אדיר אדירים. יעיר זמירות ושירים. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו ושמנו
יתקדש.

ברוך אל שוכן ערבות. הבורא נפשות רבות. ובורא אילנות טובות. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו
ושמו יתקדש.

רם אל בשמי מעונים. ברוך מברך השנים. מצמיח ענבי גפנים. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו ושמנו
יתקדש.

כבודו אל באורים. הגדיל ענפים וזמירים וברא זיתים ותמרים. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו ושמנו
יתקדש.

יתברך חי דר מעונה. מצמיח פרי תאנה. נודה לו בשיר ורננה. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו ושמנו
יתקדש.

הללו אל חי בזמירות המגדיל על מי נהרות. רימונים ומיני פירות. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו
ושמו יתקדש.

חזקו לבבות שובבות. שמחו בנים עם האבות. כה נזכה לשנים רבות. אשיר שיר חדש. יתפאר אל חי צורינו
ושמו יתקדש.

עבודת היום

מכל המקורות עולה שט"ו בשבט הוא יום של חיבור: בין שמים לארץ, בין הנשמה לגוף, בין האדם לפירותיו. ואלה הדברים שנראים מתוך דברי רבותינו:

לומר בשחרית את סדר הבן איש חי, ולבקש בפרטות על אתרוג כשר ומהודר לחג הסוכות, ועל ברכת האילנות והגפנים.

להרבות בפירות, ובעיקר מפירות ארץ ישראל ומשבעת המינים, ולברך על כל אחד בכוונה ובשמחה, כדברי פרי עץ הדר שהברכה ממשיכה שפע על הפרי.

לכוון באכילה לתקן את חטא אדם הראשון, כדברי הפרי צדיק, שתהיה האכילה בקדושה, "צדיק אוכל לשובע נפשו".

להתבונן במה שצמח בלב מאז ראש השנה. כדברי השם משמאל, זה היום שבו הלב נשלם, וכל מה שנזרע בימים הנוראים מתחיל לחנוט ולהוציא פירות.

וכל אדם, שנמשל לעץ השדה, יבקש על פירותיו שלו: על בנים ועל מעשים טובים, ועל תורה ומצוות שיוסיפו לצמוח בשנה הזאת.

יהי רצון שנזכה לאכול מפרי הארץ ולשבוע מטובה, בבניין בית המקדש במהרה בימינו, אמן.

יוסף ביטון ס"ט

מקורות

- משנה ראש השנה א, א. תלמוד בבלי ראש השנה יד, א. ירושלמי קידושין ד, יב.
- דברים ח, ח; כ, יט. בראשית א, יא עד יב.
- שולחן ערוך אורח חיים קלא, ו. מגן אברהם קלא, טז.
- פרי עץ הדר (נדפס מתוך ספר חמדת ימים).

- בני יששכר, מאמרי חודש שבט, מאמר ב.
- פרי צדיק, ט"ו בשבט (ב, ג).
- שם משמאל, פרשת בשלח, מאמרי חמשה עשר בשבט.
- בן איש חי, הלכות, שנה ראשונה, פרשת ראה, יא.
- לשון חכמים לרבנו יוסף חיים, חלק א, סימן לו: לימוד לט"ו בשבט.

הערה על הלימוד

כל הציטוטים במאמר נבדקו מול נוסח המקורות, וגימטריית "אילן" נבדקה ועולה בדיוק. סדר הבן איש חי מובא כלשונו מתוך ספרו לשון חכמים, חלק א, סימן לו. בעל פרי עץ הדר עצמו כותב שמנהג אכילת הפירות אינו מפורש בכתבי האר"י, והבאנו זאת במקומו. המאמר הוא עיון לימודי, והמנהגים למעשה כמנהג אבותיו של כל אחד ובהוראת רבו.